

УДК 338.48-52

АНАЛІЗ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ТУРИСТСЬКО-СПОРТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ВАЖЛИВОЇ СКЛАДОВОЇ СПОРТИВНОГО ТУРИЗМУ*Олександра Чубрей, Надія Шеленюк**Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича*

Розглянуто методологічні та просторові особливості важливого сегменту рекреаційно-туристської діяльності – спортивного туризму – з точки зору територіальної системи. Визначено, що територіальна система спортивного туризму являє собою складне специфічне геосистемне утворення, що має суспільно-природне походження, спрямоване на задоволення специфічних туристсько-спортивних потреб людей і отримання при цьому оздоровчих, спортивних, соціальних, екологічних та інших бажаних ефектів.

Ключові слова: системний підхід, спортивний туризм, геосистемна парадигма, територіальна система спортивного туризму.

Постановка проблеми: Одним із найбільш ефективних видів рекреаційно-туристської діяльності є спортивний туризм. Це вид активної рекреаційно-туристської діяльності, яка здійснюється в незайманому або слабозміненому природному середовищі, і полягає у проходженні туристських спортивних маршрутів з подоланням різноманітних перешкод природного середовища (перевалів, вершин, порогів, каньйонів, печер, боліт тощо) різними засобами пересування із використанням спеціальних технічних прийомів і спорядження. У геопросторовому вимірі спортивний туризм стає все більш вагомим сегментом світової туристської галузі, впевнено займаючи третє місце після відпочинково-розважального та пізнавального туризму. За деякими оцінками, на його долю припадає більше 10 % туристського світового ринку, а темпи зростання туристських подорожей з активними засобами пересування перевищують середні темпи зростання туризму в цілому. До цього напрямку туризму долучаються люди різного віку, що мають різне сімейне та громадське становище. Спеціалісти пояснюють феномен спортивного туризму зміною моралі та смаків, що відбулися за два останніх десятиріччя. Тому існуючі світові туристські реалії потребують наукового обґрунтування проблем геопросторової організації спортивного туризму на основі узагальнення світових тенденцій та їх конкретно-наукового осмислення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій: Становлення рекреаційної географії, а пізніше її складової – географії туризму – як нової наукової дисципліни почалося саме з

теоретичної моделі рекреаційної системи, висунутої російським вченим В.С. Преображенським у 60-х роках ХХ століття. Окрім нього особливо значний вклад до обґрунтування і розвитку відповідних системних категорій внесли Ю.О. Веденін, М.С. МIRONENKO, І.Т. Твердохлебов, Е.А. Котляров та ін. Подальший розвиток системний підхід до вивчення рекреації і туризму отримав в роботах В.І. Азара, А.Ю. Александрової, В.О. Квартальнова, І.В. Зоріна, Л.Ю. Мажар, М.О. Саранчі та ін. Елементи системного підходу використані і в роботах зарубіжних авторів – Д. Харвея, П. Хаггета, Р. Хакена, М. Бочварова, С. Сміта, Б. Влодарчика. Завдяки фундаментальним працям названих вчених з методологічного-теоретичних проблем, соціальної динаміки, ресурсного освоєння, функціональної та геопросторової структури рекреаційних систем геосистемна концепція є і сьогодні одним з найґрунтовніше розроблених підходів у географічних дослідженнях туризму.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми: Наукове обґрунтування спортивного туризму як соціально важливого напрямку рекреаційно-туристської діяльності, необхідності вибору парадигми його дослідження, забезпечення теоретико-методологічними дослідженнями просторової організації і розвитку спортивного туризму у відповідності з вимогами сьогодення.

Вклад основного матеріалу: Територіальна рекреаційна система (ТРС), що відображає відповідний сектор соціально-економічного геопростору, є схематичною та спрощеною моделлю туристсько-рекреаційної діяльності. У основі даної категорії лежить

уявлення про рекреаційну систему як базову модель (позатериторіальну за своєю суттю), що відображає рекреаційну діяльність будь-якого рівня і характеру, направлену на відновлення фізичних і духовних сил людини як окремого індивіда, так і суспільства в цілому. Російський географ Л.Ю. Мажар розглядає ТРС як окремих випадок універсальної рекреаційної системи, переведеної в "географічну площину": всі елементи рекреаційної системи отримують топологічну прив'язку в географічному просторі (Major, L. 2009).

Таким чином, ТРС – це сукупність елементів сфери рекреації і туризму, об'єднаних просторовими стосунками і взаємозв'язками. Як відомо, рекреація охоплює ширше коло можливостей для задоволення потреб людей у відпочинку, а туризм є одним з видів рекреаційної діяльності, пов'язаним з організацією подорожей і перебуванням людей поза місцем постійного проживання. А "туристсько-спортивний" варіант рекреаційної системи характеризує в основному багатогранну туристсько-спортивну діяльність, не виключаючи задоволення пізнавальних потреб, потреб у відпочинку в процесі організації туристсько-спортивної подорожі (Vedenin, Y. 1980).

Розглянемо спортивний туризм з точки зору класичної базисної моделі рекреаційної географії. Як відомо, в базисній моделі такої системи представлені групи відпочиваючих, природні та культурні комплекси, технічні системи, обслуговуючий персонал та орган управління. З цих елементів базисної моделі в спортивному туризмі в повній мірі представлені група відпочиваючих (спортивні туристи), природні та частково культурні комплекси. Технічні системи, обслуговуючий персонал та орган управління розвинуті слабо. Широко використовуються технічні системи, що належать іншим галузям господарства. Функції обслуговуючого персоналу та органу управління, в більшій мірі, виконуються, як правило, самими туристами та створеними ними громадськими туристськими організаціями (туристськими клубами, федераціями спортивного туризму тощо) (Dehtyar, V., 2001).

Аналіз туристсько-спортивної діяльності як важливої та соціально значимої складової рекреаційно-туристської діяльності дає право стверджувати, що спортивний туризм є

специфічною територіальною системою, у якій у взаємодію вступають три основні агенти – туристи-спортсмени, ресурсна база спортивного туризму та система закладів та установ спортивного туризму (Gohman, V., Minz, A., Preobrazhensky, V. 1971).

Вважаємо, що спортивний туризм є специфічною територіальною рекреаційною системою. На нашу думку, територіальна система спортивного туризму (ТС СТ) є соціальною географічною системою, яка складається із двох взаємопов'язаних підсистем:

- підсистеми "Суб'єкт туристсько-спортивної діяльності" – основної ланки системи – туристів-спортсменів, що вибрали туристсько-спортивну діяльність для задоволення своїх специфічних потреб у спортивному удосконаленні, оздоровленні, пізнанні навколишнього світу, фізичному розвитку,

- підсистеми "Об'єкт туристсько-спортивної діяльності", яка включає ресурсно-туристський потенціал певної території, соціальні передумови формування туристсько-спортивних потреб, матеріально-технічну базу, кадровий потенціал системи спортивного туризму, органи управління цією системою (Raznok, V., 2005).

Ця система характеризується функціональною (стан підсистем визначається функцією системи в цілому) та територіальною цілісністю. Всі підсистеми об'єднані прямими і зворотними зв'язками, що забезпечує цілісність ТС СТ. Як справедливо стверджує О.Г.Топчієв, "якщо таку схему накласти на реальну рекреаційну територію, то вона матиме вже власну назву і називатиметься "територіальною" (Topchiev, O., Manual, A. 2001).

Складові ТС СТ по відношенню до неї вступають як підсистеми – "суб'єкт туристсько-спортивної діяльності" та "об'єкт туристсько-спортивної діяльності".

Підсистема "Суб'єкт туристсько-спортивної діяльності" стоїть у центрі системи, тобто система є суб'єктноцентрованою. Ця підсистема визначає вимоги до підсистеми "Об'єкт туристсько-спортивної діяльності". Ці вимоги обумовлені специфічними рекреаційними потребами спортивних туристів. Потреби формуються під впливом таких факторів, як вік людини, стать, соціальна належність, уподобання, стан здоров'я тощо. Дана підсистема характеризується обсягом і структурою

специфічних рекреаційних потреб спортивних туристів, вибірковістю і географією їх туристського попиту, різноманітністю і сезонністю туристсько-спортивних потоків. Спеціалізовані рекреаційні потреби та вибірковість визначають основну функцію ТС СТ Saranch, M. 2010).

ТС СТ є відкритою системою – має вхід (суспільні потреби) і вихід (показники ефективності виконання нею своїх функцій).

Ресурсно-туристський потенціал, основною складовою якого є рекреаційно-туристські ресурси, виступає у якості субстрату розвитку системи. В спортивному туризмі цей сегмент системи є специфічним і надзвичайно важливим.

Система спортивного туризму має свій високопрофесійно підготовлений кадровий потенціал – інструктори туризму, керівники туристських походів, гіді-провідники, гірські рятувальники тощо.

На нашу думку, територіальна система спортивного туризму включає наступні функціональні підсистеми:

1) споживачі (туристи-спортсмени) – центральний компонент ТС СТ. Саме вони зі своїми специфічними туристсько-спортивними потребами, бажаннями і діяльністю виступають системотворним початком ТС СТ, є основою її функціонування і розвитку. Таким чином, ми вважаємо, що ТС СТ є суб'єктно-центрованою;

2) природно-ресурсна підсистема ТС СТ – це компоненти природи, природні об'єкти (у вигляді, у першу чергу, перешкод), які долаються різними засобами пересування людини в природному середовищі і використовуються для організації туристсько-спортивної діяльності;

3) соціальна підсистема ТС СТ, яка відповідальна за формування та реалізацію суспільного замовлення на спортивний туризм, сукупності громадських стосунків – спортивно-оздоровчих, пізнавальних, моральних, екологічних тощо, формуючи основні туристсько-спортивні риси соціуму;

4) виробнича підсистема ТС СТ, яка об'єднує усі види економічної діяльності, пов'язаної з організацією туристсько-спортивної діяльності (виробництво і прокат туристських засобів пересування, спеціального туристського спорядження, туристського одягу, специфічних продуктів харчування тощо), сукупність туристських підприємств, що ви-

робляють туристсько-спортивні тури;

5) інфраструктурна підсистема ТС СТ є сукупністю організацій і установ спортивного туризму, що забезпечують умови функціонування ТС СТ;

6) атракції є базовою підсистемою ТС СТ, тому що саме вони привертають туриста на ту чи іншу територію. В якості атракцій можуть виступати будь-які явища, цікаві туристові і які приваблюють його в туристський район (цю категорію, на нашу думку, необхідно розглядати як суб'єктивну). Цю підсистему можна виділяти окремо, а можна розглядати в складі природно-ресурсної підсистеми. Але роль атракцій є надзвичайно важливою в спортивному туризмі, адже вони є притягуючим об'єктом, центром формування туристсько-спортивних районів (г.Говерла – в Карпатах, г.Ельбрус – на Кавказі, г.Монблан – в Альпах, Великий Каньйон – в Криму, Ніагарський водоспад – в Північній Америці, Південний полюс тощо) (Kolotukha, O. 2006).

Виходячи з концептуального розуміння туризму як сукупності відносин і явищ, що виникають під час переміщення та перебування людей за межами постійного місця існування і не пов'язаних з отриманням трудових доходів, ТС СТ з географічних позицій можна представити у вигляді трьох географічних підсистем: території, що генерує туристські потоки, транзитної території і території, що реалізує специфічні туристсько-спортивні потреби – туристської дестинації. Зазначені системні утворення є достатніми для формування найпростішої ТС СТ. Однак в рамках навіть однієї подорожі туриста ТС СТ може виступити в якості полісистемного утворення, тобто в ході подорожі турист може перетнути кілька транзитних територіальних суспільних систем і відвідати більше однієї туристської дестинації, при цьому модель в своєму складі відповідно збільшить кількість транзитних територій і туристських дестинацій (Grabovsky, Y., Scali, O., Skaliy, T., 2009).

Отже у процесі розвитку ТС СТ відбувається збагачення її елементного складу та системних зв'язків, ускладнення структури. Тому для повноцінного розгляду будови ТС СТ необхідно враховувати всі її основні і істотні ком-поненти і зв'язки, при цьому найпростіші ТС СТ при подібному підході також отримують своє відображення.

Географічні підсистеми ТС СТ можуть розглядатися одночасно в різних масштабах і

ієрархічних рівнях, тим самим виявляючи особливості, зумовлені міжсистемною будовою ТС СТ. Наприклад, при будь-якому аналізі ТС СТ територія, що генерує туристські потоки, може розглядатися як великий мегаполіс, транзитні території – в розрізі окремих країн або великих регіонів країни, а туристська дестинація – як туристсько-спортивний район. Надзвичайно важливою територіальною одиницею в ТС СТ виступає саме туристсько-спортивна дестинація (Sveshnikov, V. 1989).

Таким чином, туристсько-спортивна дестинація – це територія, що стала метою подорожі туриста-спортсмена, яка в силу своїх специфічних, в першу чергу – природних, властивостей здатна задовольнити його туристсько-спортивні потреби. Туристсько-спортивна дестинація включає в себе наступні функціональні підсистеми: туристсько-спортивні ресурси (перешкоди), атракції, транспортну та контролюючу підсистеми (Tkachenko, T., 2004).

Туристсько-спортивні ресурси (перешкоди певного виду туризму) – їх подолання є метою і головним мотиватором подорожі.

Атракції в моделі тісно пов'язані з туристами, тому що конкретні явища можуть бути атрактивними тільки з позицій суб'єктів. Виходячи з функцій і значущості атракцій, російський географ М.О. Саранча розділяє їх на цільові (вони є метою і головним мотиватором подорожі), супутні (атракції короткочасного та поверхневого інтересу, широко використовуються для насичення програм перебування туристів), нав'язані (атракції, що не цікаві і не притягують туриста, проте в силу включення їх в пакет туру або інших обставин туристи змушені звертати на них увагу) і додаткові (які викликали великий інтерес у туриста вже в ході подорожі). Традиційним є і поділ атракцій за генезисом: природні, антропогенні та природно-антропогенні (Sarancha, M. 2010).

У межах території, що генерує туристські потоки, як підсистеми ТС СТ основними компонентами виступають: потенційні споживачі специфічного туристсько-спортивного продукту, виробники та продавці такого турпродукту, інститути управління. Роллю останньої підсистеми є забезпечення правових, економічних та ідеологічних основ взаємодії суб'єктів, забезпечення інтересів території, і зокрема її суб'єктів, забезпечення безпеки виїжджаючих з туристськими цілями тощо.

Незважаючи на те що для ТС СТ характерна визначальна роль процесів самоорганізації, важливу роль у їх формуванні, функціонуванні та розвитку відіграють інститути управління. Обумовлено це тим, що інститути управління (особливо державні органи управління) в рамках управління географічними підсистемами ТС СТ (наприклад, національні природні парки) повинні, перш за все, забезпечувати інтереси території ("хазяїна") з урахуванням інтересів туристів (Saushkin, Y., Smirnov, Y. 1968).

Інститути управління в ТС СТ повинні бути представлені не тільки державними утвореннями, але і включати туристські асоціації, які представляють різні зацікавлені громадські організації. У зазначеному аспекті для туристської дестинації є важливим, щоб суб'єкти ТС СТ в цілях ефективного управління територією тісно взаємодіяли між собою і прагнули до створення єдиної управлінської структури або хоча б "майданчика" для конструктивного діалогу і прийняття рішень. Інститути управління, як і виробнича підсистема, у своїй діяльності повинні керуватися, спираючись на дослідження, обраною філософією, сформульованими баченням і місією, які, в свою чергу, є відправною точкою розробки стратегії, політики і планування розвитку спортивного туризму.

Висновки: Аналіз туристсько-спортивної діяльності як важливої та соціально значимої складової туристсько-рекреаційної діяльності дає право стверджувати, що спортивний туризм є специфічною територіальною рекреаційною системою – територіальною системою спортивного туризму (ТС СТ). ТС СТ являє собою складне геосистемне утворення, що має суспільно-природне походження, спрямоване на задоволення специфічних туристсько-спортивних потреб людей і отримання при цьому оздоровчих, спортивних, соціальних, екологічних та інших бажаних ефектів.

Отже, територіальна система до вивчення туристсько-рекреаційної діяльності розкриває нові можливості географічної науки для усебічного вивчення територіальних туристсько-рекреаційних систем, в тому числі територіальної системи спортивного туризму, як невід'ємної частини суспільних геосистем, які в цілому відбивають просторову організацію життя людей.

Список літератури

1. Веденин Ю.А. Социально-экономические и географические аспекты исследования территориальных рекреационных систем / Ю.А. Веденин. – М.: Наука, 1980. – 155 с.
2. Гохман В.М. Системный подход в географии. / В.М. Гохман, А.А. Минц, В.С. Преображенский // Вопросы географии. – Сб. 88. Теоретическая география – М.: Мысль, 1971. – С. 65–75
3. Грабовський Ю. А Спортивний туризм навчальний посібник / Ю.А. Грабовський, О.В. Скалій.,Т.В. Скалій – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2009. – 304 с.
4. Дехтяр В.Д. Основи оздоровчо-спортивного туризму. / В.Д. Дехтяр – К.: Науковий Світ, 2001. – 203 с.
5. Квартальнов В. А Туризм соціальний: історія і сучасність. / В.А. Квартальнов, В.К. Федорченко – Київ «Вища школа» - К.: Центр учбової літератури, 2008. - 143 с.
6. Колотуха О. В. Спортивні рекреаційно-туристські ресурси України / О. В. Колотуха. – Київ: Федерація спортивного туризму України, 2006. – 208 с.
7. Мажар Л.Ю. Территориальные туристско-рекреационные системы: геосистемный подход к формированию и развитию: Автореф. дис докт. геогр. наук: 25.00.24. / Л.Ю. Мажар – Смоленск, 2009. – 25 с.
8. Олійник Я. Б. Теоретичні основи туризмології: Навч. посібн. / Я. Б. Олійник, А. В. Степаненко. – К.: Ніка-Центр, 2005. – 316 с.
9. Пазенок В. С. Туризмологія: концепти теорії туризму В.С. Пазенюк // Туризм: теорія і практика. – К., 2005. – № 1.
10. Пазенок В. С. Туризмологія: методологія формування теоретичних засад // Туризм на порозі ХХІ століття: освіта, культура, екологія. / В.С. Пазенюк – К., 1999.
11. Саранча М.А. Территориальная туристско-рекреационная система как комплексное общественно-природное образование / М.А. Саранча // Вестник Удмуртского университета. Биология. Науки о земле. – 2010. – Вып. 3. – С. 58-67
12. Саушкин Ю.Г. Геосистемы и геоструктуры / Ю.Г. Саушкин, А.М. Смирнов // Вестник МГУ, серия геогр. – 1968. – № 5 – С. 27-32
13. Свешников В.В. Самодетельный туризм и некоторые понятия рекреационной географии / В.В. Свешников // Теоретические проблемы рекреационной географии. – М.: Изд-во Моск. гос. ун-та. – 1989. – С.153-157
14. Ткаченко Т.І. Теоретико-методологічна сутність туристичної дестинації // Формування регіонального механізму управління народногосподарським комплексом України // Матер. Всеукр. міжвузовської науково-практ. конф. (Симферополь, 25.12.2003) / Т.І. Ткаченко - Симферополь: Таврія-Плюс, 2004. – С.98
15. Топчів О.Г. Основи суспільної географії: Навчальний посібник. / О.Г. Топчів. – Одеса: Астропринт, 2001. – 560 с.

References

1. Vedenin, Y., (1980). Socio-economic and geographic aspects of research of territorial recreational systems. : Nauka.
2. Gohman, V., Minz, A., Preobrazhensky, V. (1971) System approach in geography. Questions of geography. - Sat 88. Theoretical Geography – Moscow : Mysl.
3. Grabovsky, Y., Scali, O., Skaliy, T., (2009) Sports Tourism Textbook. Ternopil: Educational book - Bogdan,.
4. Dehtyar, V., (2001) Basics of recreation and sports tourism. K. : Scientific World.
5. Kvartalnov, V.and Fedorchenko, V., (2008) Tourism Social: History and Modernity. Kyiv "Higher School" - K. : Center for Educational Literature.
6. Kolotukha, O. (2006) Sports recreational and tourist resources of Ukraine. Kyiv: Federation of Sport Tourism of Ukraine.
7. Major, L. (2009) Territorial tourism and recreation systems: geosystem approach to formation and development: Author's abstract. dis doc. geogr. Sciences: Smolensk.
8. Oliynyk, Y. and Stepanenko, A., (2005) Theoretical Foundations of Tourismology: Teaching. Manual. K. : Nika-Center.
9. Pazenok, V., (2005) Turizmology: concepts of the theory of tourism. Tourism: Theory and Practice. Kiev.
10. Pazenok, V., (1999) Turizmology: the methodology of the formation of theoretical principles. Kiev.
11. Saranch, M. (2010) Territorial tourism-recreational system as a complex socio-natural education. 3 st ed. Bulletin of the Udmurt University. Biology. Earth science.
12. Saushkin, Y. and Smirnov, Y. (1968) Geosystems and geostructures. 5st ed .Bulletin of Moscow State University, series geogr.
13. Sveshnikov, V. (1989) Emotional tourism and some concepts of recreational geography. Theoretical problems of recreational geography. -

Moscow: Moscow State University

14. Tkachenko, T., (2004) Theoretical and methodological essence of tourist destination. Simferopol: Tavria-Plus

15. Topchiev, O. and Manual, A. (2001) Fundamentals of Social Geography. Odessa: Astroprint.

А. С. Чубрей, Н.В. Шелепюк. Анализ территориальной системы туристско-спортивный деятельности как важной составляющей спортивного туризма

Рассмотрены методологические и пространственные особенности важного сегмента рекреационно-туристской деятельности - спортивного туризма - с точки зрения геосистемного подхода. Определено, что территориальная система спортивного туризма представляет собой сложное специфическое геосистемное образование, имеющее общественно-природное происхождение, направленное на удовлетворение специфических туристско-спортивных потребностей людей и получения при этом оздоровительных, спортивных, социальных, экологических и других желаемых эффектов.

Ключевые слова: системный подход, спортивный туризм, геосистемная парадигма, территориальная система спортивного туризма.

Chubrey O. S., Dusiak A. S. Analysis of the territorial system of tourism-sports activities as an important complex sports tourism

The territorial recreational system (TRS), reflecting the relevant sector of the socio-economic geospatial, is a schematic and simplified model of tourist and recreational activity. The basis of this category is the idea of recreational system as a base model (which is out of the territory in its essence), which reflects the recreational activity of any level and character, aimed at restoring the physical and spiritual forces of human as an individual, and society as a whole. Russian geographer L.Yu.Mazhar considers TRS as a special case of a universal recreational system, translated into a "geographic plane": all elements of the recreational system receive a topological link in the geographical space.

Thus, TRS - a set of elements of the sphere of recreation and tourism, united by spatial relationships and interconnections. As known, recreation encompasses a wider range of opportunities to satisfy people's necessities in rest, and tourism is one of the types of recreational activities associated with the organization of traveling and people's being outside of the place of residence. A "tourist-sports" variant of the recreational system characterizes basically multi-faceted tourist-sports activity, not excluding the satisfaction of cognitive needs, needs for rest in the process of organization of tourist and sports travel.

In the process of development of the TS ST there is enrichment of its elemental composition and systemic connections, the complication of the structure. Therefore, for a thorough consideration of the structure of the TS ST we should take into account all its basic and essential components and connections, while the simplest TS ST in similar approach will also receive their reflection.

The geographic subsystems of the TS ST can be viewed simultaneously on different scales and hierarchical levels, thereby identifying the features due to the inter-system structure of the TS ST. For example, in any analysis of the TS, the territory which is generating touristic flows can be considered as a major metropolis, transit areas - in the context of individual countries or large regions of the country, and tourist destination - as a tourist and sports district. Extremely important territorial unit in the TS ST stands for tourist and sports destination. Let's imagine that sport tourism is a specific territorial recreational system. In our opinion, the territorial system of sports tourism (TS ST) is a social geographic system, which consists of two interrelated subsystems:

- Subsystem "The subject of touristic-sports activity" - the main system links - touristic-athletes who chose the tourist-sports activities to identify their specific needs in sport improvement, improvement, knowledge of the world, physical development.

- the subsystem "The object of tourist-sports activity", which includes the resource and tourism potential of a certain territory, social preconditions for the formation of tourist and sports needs, material and technical base, personnel potential of the system of sports tourism, the management of this system.

This system is characterized by functional (the state of subsystems is determined by the function of the system as a whole) and territorial integrity. All subsystems are connected by direct and feedback connections, ensuring the integrity of the TS ST.

The analysis of tourist-sports activity as an important and socially significant component of tourist and recreational activity gives the right to state that sport tourism is a specific territorial recreational system - the

territorial system of sports tourism (TS ST). TS ST is a complex geosystemic entity which has a socio-natural origin, aimed at satisfying the specific touristic-sports needs of people and obtaining at the same time recreational, sports, social, environmental and other desired effects.

Consequently, the territorial system of studying of tourist and recreational activities reveals new possibilities of geographic science for a thorough study of territorial tourism and recreational systems, including the territorial system of sports tourism, as an integral part of social geosystems, which in general reflect the spatial organization of people's lives.

Keywords: system approach, sports tourism, geosystem paradigm, territorial system of sports tourism.